

FÖR EN SOLIDARISK VÄRLD

Partiprogram antaget av vänsterpartiets 33:e kongress 31/5-3/6 2000

1:1 Vänsterpartiet är ett socialistiskt parti. Vi är en del av den svenska och internationella arbetarrörelsen. Socialismen är förverkligandet av ett ekonomiskt och politiskt demokratiskt system. Det socialistiska målet är människans frigörelse från förtryck. Den socialistiska idétraditionen bygger på tilltro till människans rätt och förmåga att i gemenskap skapa ett samhälle där alla människor tillmäts lika värde och möjligheter. Kapitalismens grund är fåtalets ägande av och makt över produktionsmedlen, som styrs i eget vinstintresse. Mot detta samhälle ställer vi det socialistiska samhället, som möjliggör reellt inflytande och jämlikhet för de människor som lever i det.

Genomförandet av socialismen kräver kapitalismens avskaffande, jämlik fördelning av samhällets resurser samt demokratisk kontroll av ekonomin och makt över produktionsmedlen. En socialistisk samhällsomvandling kan inte föreskrivas eller planeras av partier eller politiska ledare.

Vi vill ge människor möjligheten att ta ett större ansvar för sin egen livssituation i vardagen, på arbetsplatser, i bostadsområden och i de politiska församlingarna.

1:2 Vår socialistiska övertygelse grundar sig på alla människors lika värde. Vi vill skapa ett klasslöst samhälle, fritt från förtryck. Vi människor formas av det samhälle vi lever i. Samtidigt skapar vi själva detta samhälle. Vi är självständiga, tänkande individer, men vi blir människor först i samverkan med andra individer. Vi skapar oss själva, vårt samhälle och vår historia, men vi gör det under bestämda förutsättningar som vi inte själva valt. Genom medvetet och aktivt handlande har människan förutsättningar att skapa ett jämlikt och solidariskt samhälle. Det räcker dock inte att vädja till det goda hos människor. Orättvisor och förtryck bygger på reella maktstrukturer och på samhällets organisation. För att förändra dessa krävs medveten politisk kamp för social rättvisa och utvecklad demokrati, för att ge var och en möjlighet till makt över sitt eget liv, och för att ge möjligheten till alla att utvecklas och frigöras.

1:3 Vänsterpartiet är ett feministiskt parti. Det innebär att vi anser att det förutom klassamhället också finns ett patriarkat där kvinnor är konsekvent underordnade. Den patriarkala maktstrukturen upprätthåller mäns makt över kvinnor och försvarar männens villkor både samhälleligt och privat. Vårt feministiska mål är uppnått den dag då frågan om kön inte längre har betydelse för hur vi blir bemötta och vilka möjligheter vi har.

1:4 Vänsterpartiet anser att det är nödvändigt att skapa en ekologiskt hållbar utveckling. Dagens jakt på ständigt högre vinster leder till en rovdrift på människor och miljö som står i direkt motsättning till detta mål. Med politiska beslut måste produktions- och konsumtionsmönster ställas om.

1:5 Vi arbetar för en ny världsordning som ger alla människor på jorden rätt till ett värdigt liv. Den internationella solidariteten är avgörande för möjligheterna att skapa ett jämlikt och solidariskt samhälle. Vi bekämpar rasism och främlingsfientlighet.

Vi bekämpar samhällets splittring i härskande överklasser och förtryckta underklasser, för en värld där vi skapat förutsättningarna för en mänsklig utveckling mot jämlikhet och frihet.

2. POLITISK DEMOKRATI

2:1 Demokrati betyder folkstyre och måste utgå från principen om alla människors lika värde och rätt att delta i samhällslivet och den demokratiska processen. Försvaret av demokratin hänger därför intimt samman med kampen mot orättvisor och ojämlikhet. Vänsterpartiet vill försvara, utveckla och fördjupa erövrade demokratiska fri- och rättigheter.

2:2 Vänsterpartiet försvarar den parlamentariska demokratin, där val till de politiska församlingarna sker med allmän och lika rösträtt. Valsystemet ska vara proportionellt. Monarkin är en kvarleva från ett icke demokratiskt samhälle och ska avskaffas. Religionsfriheten ska garanteras. Staten ska inte stödja någon speciell religiös riktning.

2:3 Den svenska politiska demokratin hänger intimt samman med vårt nationella självbestämmande. Vänsterpartiet är motståndare till Sveriges EU-medlemskap och arbetar för ett svenskt utträde ur den Europeiska Unionen.

2:4 Det representativa flerpartisystemet är det bästa sättet att fatta politiskt övergripande beslut och sammanjämka olika ståndpunkter till lösningar på gemensamma problem. Innehållet i besluten bestäms i grunden av styrkeförhållandena utanför de parlamentariska församlingarna. Det avgörs av människors möjlighet att mobilisera och organisera sig till kamp för solidaritet och rättvisa.

2:5 Vänsterpartiet respekterar den parlamentariska, representativa demokratin. Vi vill förändra det vi uppfattar som felaktiga beslut den parlamentariska vägen. Men demokrati är inte endast ett antal regler och lagar. Civil olydnad kan ha ett demokratiskt innehåll och en folklig förankring och kan rikta sig emot såväl parlamentariskt som administrativt fattade beslut. Civil olydnad är en yttersta möjlighet till nödvärn för människor som saknar makt att på andra sätt försvara folkligt förankrade och moraliska värden som mänskliga rättigheter och oersättliga naturresurser. Civil olydnad utgår från icke-våldsprincipen.

2:6 Det representativa styrelseskicket behöver kompletteras med former som ger ett direkt inflytande för medborgarna. Det kan ske i form av beslutande folkomröstningar, men också i form av självförvaltning bland arbetande, boende och brukare.

2:7 Vi värnar om den kommunala självstyrelsen, där den kommunala beskattningsrätten ger kommunerna en ekonomisk självständighet gentemot statsmakten. Självstyrelsen stärks om inkomster och kostnader utjämnas och fördelas solidariskt inom kommunsektorn.

Den kommunala självstyrelsen måste emellertid kompletteras med lagar som skyddar individens rättigheter. Det måste i grunden vara ett nationellt ansvar att alla medborgare ges samma rättigheter och möjligheter. Här finns en motsättning mellan kravet på nationell likvärdighet och principen om den kommunala självstyrelsen. Hur den konflikten ska lösas går inte att på förhand slå fast en gång för alla. En levande debatt och en öppen demokratisk process är förutsättningar för att besluten ska kunna fattas på rätt nivå. Oklara gränsdragningar får inte användas som ett sätt att komma undan från politiskt ansvar. Det regionala samarbetet ska stärkas och demokratiseras. Landsting och länsstyrelser slås samman till regionfullmäktige. Målet är att utvidga demokratin och det folkliga inflytandet inom samhällets alla områden. När människor får en ökad personlig delaktighet i samhällslivet och ett ökat ansvarstagande så stärks och fördjupas också demokratin.

2:8 Vi vill bryta mansdominansen i de politiska församlingarna. En förutsättning för detta är lika representation för kvinnor och män. Målet är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter till inflytande och makt.

2:9 Demokrati förutsätter yttrande- och tryckfrihet, en öppen, offentlig debatt och rätt att organisera opposition. Information ska vara tillgänglig för alla och fritt kunna utbytas. Offentlighetsprincipen och meddelarfriheten ska försvaras. Yttrandefriheten får inte sluta vid arbetsdagens början. Meddelarfriheten måste också gälla anställda inom privata företag. Möjligheten till insyn och kontroll i företag och bolag ska inte vara avhängigt av huruvida verksamheten är privat eller offentlig.

2:10 Nationella minoriteter är idag definierade och deras rättigheter skyddas i lag. Men demokratin ska också skydda andra etniska minoriteters rätt att utveckla sitt språk och sin kultur, både som särart och som bidrag till en mångkulturell rikedom i samhället. Detta skall även gälla Sveriges ursprungsfolk, samerna, och deras näringar och institutioner.

2:11 Vi bekämpar intolerans, rasism och främlingsfientlighet. Inom undervisning, opinionsbildning och kulturliv samt genom arbetarrörelsens, vänsterpartiets och andra demokratiska krafter kamp bekämpas verklighetsförfalskning, intolerans, rasism, främlingsfientlighet och fascistiska ideologier. Vi kräver att invandrare oavsett ursprung ska ha rösträtt i riksdagsvalen och val till EU-parlamentet enligt samma regler som i kommunal- och landstingsvalen. Svenskt medborgarskap ska kunna sökas och fås kostnadsfritt.

2:12 Rättssamhället ska försvaras och utvidgas. Domstolsväsendet ska stå fritt från politisk maktutövning. Alla ska vara lika inför lagen.

Samhället måste se till att lagar efterlevs, att rättssäkerhet garanteras och att medborgarna har tillgång till rättshjälp. Vi värnar om riksdagen som högsta beslutande organ i författningsfrågor.

2:13 Den parlamentariska demokratin, liksom de demokratiska frioch rättigheterna, begränsas idag av de ekonomiska maktförhållandena i Sverige och världen. Mäktiga koncerner och kapitalägare sätter press på regeringar och nationer. Monopolbildningar och kommersialisering av massmedia begränsar det fria ordet. EU har stora demokratiska brister vad gäller organisation, representativitet samt förslags- och beslutanderätt. EU:s tjänstemannavälde, lobbyism och slutna beslutsprocesser urholkar folkstyret.

3. EKONOMISK DEMOKRATI

3:1 Kapitalismens globala och internationella karaktär har blivit tydligare än någonsin. Den domineras av stormakterna, de transnationella bolagen och stora kapitalplaceringar. Produktion och kapital flyttas i ökad omfattning oberoende av nationalstaters gränser. Kapitalismen måste mötas av

internationellt solidariskt motstånd och lokalt förankrad kamp.

3:2 Kapitalägandet har förändrats. Många av de gamla ägarfamiljerna har ersatts av anonyma institutioner och fonder utan långsiktigt ägaransvar. Trots en dramatisk ökning av antalet aktieägare har det enskilda ägarinflytandet minskat och kontrollen har centraliserats till ett fåtal stora kapitalgrupper. Penningkapitalets spekulativa inriktning har blivit tydligare och står i motsättning till produktionens behov.

3:3 Kapitalets makt måste brytas. Produktionen ska styras av människors behov, inte av kapitalägares och penningplacerares kortsiktiga vinstintressen. Ekonomin ska demokratiseras. Ägandets rättigheter ska begränsas. De övergripande ekonomiska besluten ska fattas av riksdag och regering. Ägandet och kontrollen av produktionsmedlen, samt fördelningen av det producerade överskottet, är dock avgörande för makten över ekonomi och samhälle. Under socialismen skall därför avgörande produktionsmedel ägas gemensamt. Det innebär att resurser och företag som har en nyckelroll i den samlade ekonomin, ska ägas demokratiskt och förvaltas till gemensam nytta för alla.

3:4 Den demokratiska kontrollen över kreditväsendet ska skärpas. Den internationella kapital- och valutaspekulationen ska bekämpas genom ett internationellt samarbete mellan självständiga nationer och demokratiska ägare i olika länder. Ett starkt samhällsligt kapital och ett sparande i samhällslig regi ska säkra samhällsnyttiga investeringar och motverka spekulatör. Olika former av samhällsligt ägande ska dominera inom bank- och kreditsektorn.

3:5 Samhällsfonder - löntagarfonder, pensionsfonder och andra allmännyttiga fonder - ska vara ett närings- och regionalpolitiskt verktyg. De ska bidra till att motverka det privata ägandets grepp om viktiga, långsiktiga ekonomiska processer, men också kunna utvecklas i decentraliserade former. De stora förmögenheterna ska också omfördelas genom ett rättvist och solidariskt skattesystem.

3:6 Det behövs olika typer av företag - statliga, kommunala, kooperativa, löntagaregda och privata. Det praktiska ansvaret att driva och utveckla företag och arbetsplatser ska bygga på de anställdas självförvaltning. Juridiska hinder för kommunal företagsamhet ska upphävas.

Naturtillgångar och kommunikationer är avgörande för den ekonomiska utvecklingen. Vi vill ha en stark förvärvslagstiftning som möjliggör ett starkt samhällsligt ägande eller en stark samhällslig kontroll av till exempel kommunikationer, mark, gruvor, skog och energi.

Storföretagens möjligheter att genom nedläggningar och omlokaliseringar skada samhällsekonomin och löntagarna ska motverkas genom rätt för samhället eller de anställda att lösa in nedläggningsdrabbade anläggningar.

3:7 Varje utvecklad ekonomi kräver en kombination av planering och marknadsmekanismer.

Planeringen utgår från politiska beslut. Den sätter regler och ramar för marknadens aktörer. Vi accepterar ej och motverkar en ohämmad frihet för marknaden och dess aktörer. En sådan frihet innebär ofrihet för folkflertalet då den gynnar ett privilegierat fåtal på de mångas bekostnad.

Planeringen ska utgå från naturens ramar, den regionala utvecklingen och den sociala rättvisan här hemma och globalt. Den ska förhindra monopol och karteller och motverka marknadens tendens att skapa ökade klyftor i inkomst och välstånd.

3:8 Även i en demokratiserad ekonomi behövs en solidarisk lönepolitik, som sätter ramar för lokala uppgörelser. Genom detta kan man säkra en rättvis fördelning av inkomster över hela arbetsmarknaden och solidaritet inom löntagarkollektivet trots konkurrensen mellan företag. Det är väsentligt att fackföreningarna har möjligheter att förhandla fritt utan inskränkningar från statsmakten.

3:9 Den ekonomiska politiken ska styra produktionen efter mänskliga behov och anpassa den till naturens kretslopp. Produktionen ska bära sina egna miljökostnader. Tillväxten måste styras bort från produktion av varor som hotar miljön till produktion av varor som kan accepteras i ett kretsloppssamhälle, samt en ökad andel tjänster inom utbildning, vård, omsorg och kultur.

3:10 Skattesystemet ska förändras. En stor del av beskattningen flyttas från löneinkomsterna till produktionen. Den återstående inkomstkatten ska omfördelas från rika till fattiga och stärka rättvisan. Differentierad moms och punktskatter används för den del av beskattningen som behöver vara rörlig och anpassad till ekonomins växlingar och politiska prioriteringar. Punktskatterna inom miljöområdet ska fungera som ett kraftfullt verktyg för att praktisera "förorenaren betalar-principen".

Kommunerna ska ha självständig beskattningsrätt. Förmögenhets-, vinst- och arvsskatter ska skärpas.

3:11 En jämn regional utveckling är ett gemensamt intresse och ansvar. Den omfattande utflyttningen från mindre orter och många städer i glesoch landsbygd är också ett hot mot de större städerna, där den stora inflyttningen skapar en ohållbar social situation med bostadsbrist, social utslagning,

trafikproblem och segregation. Samtidigt kännetecknas industri- och glesbygdskommunerna av hög arbetslöshet, stagnerande ekonomi, bostadsöverskott och starkt minskande befolkning, vilket får till följd att befolkningsstrukturen kantrax över mot allt fler äldre. Rätten till arbete, utbildning och social välfärd ska gälla i hela landet. Detta kräver en väl utbyggd infrastruktur. Den regionala rättvisan ska befrämjas genom den ekonomiska politiken, skattepolitiken och en aktiv och medveten näringspolitik.

4. DEN GEMENSAMMA SEKTORN

4:1 Vänsterpartiet försvarar arbetarrörelsens ide om en gemensam och solidarisk sektor, finansierad genom progressiv beskattning av medborgare och företag. Den ska svara för en rättvis fördelning av inkomster och levnadsbetingelser mellan olika grupper av yrkesverksamma och mellan de yrkesverksamma och dem som står utanför arbetsmarknaden; barnen, de unga, de gamla, de sjuka och de arbetslösa. Grundidén ska vara "av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov".

4:2 1 alla utvecklade ekonomier växer tjänsteproduktionens andel av ekonomin. Tjänstesektorn ska utvecklas på demokratins villkor i offentlig regi och med utgångspunkten att människan är medborgare i ett samhälle och inte kund på en marknad. Det handlar om ifall vi ska låta utvecklingen styras av människors behov eller av deras köpkraft. Det handlar om makten över en växande del av ekonomin. Vi avvisar de marknadsfilosofier som gör barn, elever och äldre till kunder på en tjänstemarknad.

4:3 Socialförsäkringarna ska bygga på individens rättigheter och skyldigheter. Systemet ska ge medborgarna en inkomstrelaterad ersättning vid sjukdom, arbetslöshet, föräldraledighet osv, med en angiven lägsta nivå. Strategin med inkomsttrygghet är effektivast när det gäller att bekämpa fattigdom och klassklyftor. Genom att finansieringen och inkomstutjämnningen sker via ett progressivt skattesystem och inte inkomstrelaterade avgifter eller behovsprövning, uppnås solidaritet för systemet även hos samhällets mellanskikt. Systemet ska kombineras med en politik för arbete åt alla.

Det generella välfärdssystemet ger en effektiv administration, stor överblick och insyn och är därför ett bra och demokratiskt sätt att använda samhällets resurser. Det bidrar också till bättre förutsättningar för jämställdhet mellan könen.

4:4 Den välfärdsmodell som växt fram i Sverige och Norden har i högre utsträckning än i många andra länder lyckats frigöra medborgarna från de rikas välvilja, välgörenhet och fattigvård.

Vänsterpartiet vill försvara och utveckla denna modell.

4:5 Med statens funktion och tradition som upprätthållare av samhällsordningen följer inslag som det finns anledning att vara kritisk mot. Människor i behov av hjälp från samhället kan bemötas av godtyckligt myndighetsutövande, patriarkala strukturer och diskriminering. Vi vill forma en stat som är öppen och ansvarig inför folket. Vi vill demokratisera den offentliga verksamheten, genom att förstärka och fördjupa personalens inflytande. Vi är positiva till försök med alternativa förvaltningsformer. Vänsterpartiet är motståndare till privatiseringar och utförsäljning av statliga och kommunala verksamheter och bolag. Bolagisering av kommunala verksamheter innebär en i många fall skadlig anpassning av den gemensamma sektorn till det privata näringslivet, att den demokratiska kontrollen beskärs och allmänhetens insyn försämras. Därför arbetar vi aktivt mot bolagiseringar av offentlig verksamhet.

4:6 Den gemensamma sektorn ska inte tvingas kopiera den privata sektorns snäva lönsamhetstänkande. Den gemensamma sektorn ska ges möjlighet att utveckla sin omsorgskultur. Inte minst kvinnorna inom den gemensamma sektorn kan med sina erfarenheter och sin kompetens bidra till den utvecklingen.

5. DET SVENSKA KLASSAMHÄLLET

5.1 Sverige är ett klassamhälle. Klassuppdelningen bygger på människors förhållande till produktionen av varor och tjänster. Den stora majoriteten i samhället tjänar sitt uppehälle genom att lönearbete. De äger inte så mycket kapital att det ger makt i samhället, de har ingen beslutanderätt över produktionen och kontrollerar inte heller andras arbete. Denna majoritet utgör i vid mening arbetarklassen. På motsatt sida står borgarklassen. Med borgarklassen betecknar vi de som äger och kontrollerar kapital i en sådan utsträckning att det ger makt och inflytande i samhället, har beslutanderätt över produktionen och kontrollerar andras arbete. Arbetarklassen och borgarklassen har därigenom skilda intressen som i grunden är oförenliga.

5.2 Klassförtrycket i Sverige idag yttrar sig på många olika sätt främst i form av ojämlikhet vad gäller makt och inflytande i samhället. Borgarklassen återfinns på maktpositioner inom företag och

samhälle, medan arbetarklassen i mångt och mycket saknar makt. Vi ser det i inkomstskillnader, där rika i Sverige ständigt blir rikare, medan fattigare blir fattigare. Vi ser det i ohälsa där arbetarklassen har generellt sett lägre materiell levnadsstandard och drabbas hårdare av sjukdomar och arbetsskador. Vi ser det i utbildningsnivå, där borgarklassen läser vidare på universitet och högskolor medan arbetarklassen stannar på gymnasienivån. Vi ser det i bostadssegregationen samt inom kultur och fritid.

5.3 Arbetarklassen är inte en homogen massa av människor. Skillnader i utbildning, boendemiljö och arbetsituation återspeglas i skiktningar inom arbetarklassen. Förändringar i samhällets struktur medför förändringar i klassernas sammansättning. Industriarbetare utgör alltså en stor andel. Men tendensen är att allt färre arbetar i tillverkningsindustri, allt fler i offentlig och privat tjänsteproduktion. Trots detta kvarstår den grundläggande klasskonflikten. Arbetarklassen har därför ett intresse av solidaritet och enhet. Den samlade fackföreningsrörelsen har här en central roll. Facket måste vara en kamporganisation som utifrån ett konfliktperspektiv arbetar för arbetarklassens intressen. Detta innebär bland annat kamp för att de sämst avlönade skiktens position på arbetsmarknaden skall förbättras och för att de arbetandes utvecklingsmöjligheter vidgas i såväl offentliga som privata företag.

5.4 Genom klasserna skär patriarkatet, kvinnans systematiska underordning till mannen. De flesta kvinnor är idag lönearbetare och dubbelarbetande. Merparten av det oavlönade hemarbetet utförs fortfarande av kvinnor. Den vård och omsorg som förts över till den offentliga sektorn utgör idag en stor arbetsmarknad för kvinnor, vid sidan av service och handel. Patriarkatets grepp om arbetsmarknaden märks tydligt i att kvinnodominerade grupper av arbetare generellt har lägre lön, enformigare jobb, färre möjligheter till utveckling och vidareutbildning. Också arbetarrörelsen har varit dominerad av män. Detta återspeglas till exempel i maktrelationerna mellan och inom LO:s medlemsförbund.

5.5 Klasssamhället kan och ska avskaffas. De begränsningar som klasssamhället ålägger människan och samhället omöjliggör ett i grunden demokratiskt samhälle. Människor ska vara fullvärdiga medborgare också på ekonomins och produktionens område.

6. ARBETSLIVET

6:1 Det är viktigt att ha ett tryggt och meningsfullt arbete med en lön man kan leva på. Det ger möjlighet till en egen försörjning som grund till makten över sitt eget liv. Det är för samhället viktigt att ha en hög sysselsättningsnivå, för att skapa resurser att fördela till bland annat gemensamma välfärdslösningar. Ett meningsfullt arbete för var och en som är i arbetsför ålder är en mänsklig rättighet och en samhällelig nödvändighet. Arbete åt alla är därför ett huvudmål för vänsterpartiet.

6:2 Massarbetslösheten under 1990-talet har skapat ett nytt, råare samhällsklimat. Klassklyftorna ökar liksom motsättningar mellan olika samhällsgrupper. De sociala problemen ökar. Solidariteten i samhället liksom de sociala skyddsnetten försämras. Det generella välfärdssamhället undergrävs. En hög arbetslöshet försvagar arbetarrörelsens ställning i samhället.

Den höga arbetslösheten försämrar anställningstryggheten och driver upp arbetstakten för dem som har arbete. Arbetsrelaterade sjukdomar med accelererande inslag av stress och utbrändhet ökar. Löneklyftorna blir allt större. Tillfällighetsarbeten blir vanligare och skapar rättslöshet i arbetslivet för människor utan fast anställning.

Den höga arbetslösheten slår särskilt hårt mot ungdomar som riskerar att hamna helt utanför arbetslivet. Den slår mot invandrare som många gånger utsätts för ren diskriminering i arbetslivet och därför riskerar att låsas fast i socialbidragsberoende. Den slår mot lågutbildade och mot människor med funktionshinder, vilka har svårt att konkurrera på en hårdare arbetsmarknad. Den slår hårt mot de många kvinnor som är beroende av välfärdssektorn, både som källa till försörjning och som förutsättning för eget förvärvsarbete. Allt fler människor ställs utanför arbetsgemenskapen och sociala skyddsnet vilket leder till en permanentning av grupper av fattiga och utslagna.

6:3 Sex timmars arbetsdag för alla har strategisk betydelse i kampen för människors makt över sina egna liv och arbetsförhållanden. En lagstiftad arbetstidsförkortning med bibehållen lön omfördelar resurser från kapital till arbete och minskar arbetsskador, förtidspensioneringar och sjukskrivningar. Fler arbetstillfällen skapas, jämställdheten och effektiviteten ökas, liksom möjligheten till en mer meningsfull fritid med möjlighet att aktivt delta i samhällsutvecklingen.

6:4 Vi ställer krav på arbetsmiljö, arbetsorganisation och arbetets mål och mening. Vi vill erövra kunskaper, makt och möjligheter att tillsammans behärska arbetslivet. De anställda ska ha ett avgörande inflytande över arbetsmiljön. Arbetsorganisation och lönesystem ska främja samarbete

och demokrati. Lika och likvärdigt arbete ska ge lika lön. Det är de arbetande människorna och inte kapitalet som ska vara drivkraften i arbetslivets och samhällets utveckling. Individuell lönesättning från subjektiva och oklara bedömningsgrunder ska bekämpas.

6:5 Vår syn på det goda arbetet innebär nya krav på den fackliga strategin. Det räcker inte att sälja sin arbetskraft så dyrt som möjligt. Kampen på arbetsplatserna måste också handla om demokratin och om makten över arbetet. De arbetande ska kunna överta ansvaret för verksamheten i självförvaltningens former. Företagen inom flera branscher har lämnat löpandebandprincipen för en decentraliserad arbetsorganisation. Samtidigt har avgörande beslut centraliserats. Det gäller att utveckla arbetarrörelsens vision om ett meningsfullt liv för människorna och en hållbar utveckling för arbetslivet och produktionen. En del av denna vision är en vidgad yrkeskompetens där det praktiska miljöansvaret införlivas bland de andra arbetsuppgifterna.

6:6 Fackföreningsrörelsen har en viktig roll i samhälls- och arbetslivet. Den ska ha sin bas på arbetsplatserna och stärka de arbetandes inflytande och beslutanderätt. En allt viktigare uppgift är att också verka för solidariteten med dem som står utanför arbetslivet. Vi försvarar strejkrätten liksom andra fackliga rättigheter som arbetarrörelsen har erövat. Vi vill utöka de lokala fackliga rättigheterna genom ökade inslag av vetorättsmöjligheter och tolkningsföreträde.

6:7 Ett internationellt fackligt samarbete blir allt viktigare i vår tid. Det behövs ett internationellt fackligt samarbete, till exempel koncernfackligt arbete, ett gemensamt arbete mot social och ekologisk dumpning liksom andra fackliga solidaritetsaktioner.

6:8 De fackliga organisationerna ska vara självständiga i förhållande till företagen, staten och de politiska partierna. Vänsterpartiet stödjer och vill samverka med den fackliga rörelsen.

7. RÄTT TILL ETT VÄRDIGT LIV

7:1 I Sverige ser vi hur segregationen ökar i arbetslöshetens, nedskärningarnas och de ökade klassklyftornas fotspår. Utsatta grupper har drabbats hårt av försämrade livsvillkor och möjligheter. Regioner utarmas. Vänsterpartiet kämpar för att vända den utvecklingen, och genom politiska beslut och politisk kamp skapa jämlika förutsättningar för alla att leva ett gott liv och utöva makt och inflytande oavsett var i landet man bor.

7:2 En bra bostad för alla till rimligt pris är en social rättighet. Samhället ska ansvara för bostadsförsörjningen genom ett solidariskt finansieringssystem byggt på sociala värderingar. Tryggheten i boendet försäkras genom ett starkt besittningsskydd. Kommunalt ägda bostadsförmedlingar, dit större delen av lägenhetsbeståndet måste lämnas av alla fastighetsägare, ska garantera möjligheten för var och en att skaffa sig en bostad utan att behöva ta banklån eller vara förmögen. Socialt och kulturellt blandade bostadsområden skapar mötesplatser som bättre gynnar respekt människor emellan än dagens ofta homogena miljöer. Olika former av bogemenskap eller självförvaltning i boendet ska uppmuntras och stödjas. Dessa kan ha stor betydelse för att underlätta vardagslivet och motverka de splittrande krafterna i samhället. Vänsterpartiet anser att de allmännyttiga kommunala bostadsföretagen skall ha en stark ställning på bostadsmarknaden. Allmännyttan skall byggas ut för att garantera alla en rimlig bostadsstandard och låga hyror, samt för att skapa förutsättningar för självförvaltning och ökad makt över det egna boendet. Ett viktigt mål för bostadspolitikerna måste vara att kretsloppsanpassa boendet och därmed göra husen sunda för såväl de människor som ska vistas i dem som för den kringliggande naturen.

7:3 Människor med psykiska eller fysiska funktionshinder ska ha en självklar rätt till samhällsgemenskap. De ska ha rätt till arbete och eget boende, tillgång till kommunikationer, massmedia och kultur på egna villkor samt en väl fungerande samhällsservice och en bra fysisk planering.

7:4 Vänsterpartiet vill utveckla och förbättra omsorgen om de äldre. Alla människor ska ha rätt till en pension som garanterar välfärden, en trygg ålderdom och en värdig avslutning på livet.

7:5 Vänsterpartiet verkar för en restriktiv alkoholpolitik och en effektiv narkotikabekämpning och för att människor med missbruksproblematik och deras anhöriga ska få den hjälp de behöver.

7:6 Våra barn behöver trygghet, kärlek och omvårdnad. De har rätt till en bra barnomsorg i samhällets regi. Män och kvinnor ska gemensamt stå för omsorgen och för det nödvändiga, oavlönade arbetet i hemmet. Alla ska ha rätt att förena yrkesarbete med föräldraskap. Vi kräver sex timmars arbetsdag och en utbyggd kvoterad föräldraförsäkring. Vänsterpartiet arbetar för att FN:s barnkonvention inarbetas i svensk lag. Konventionen utgör en miniminivå för barnens rättigheter. Den ska efterlevas av landsting, kommuner och myndigheter som exempelvis invandrarverket.

8. MANSSAMHÄLLET OCH KVINNOKAMPEN

8:1 Vänsterpartiet är ett feministiskt parti. Vi bekämpar patriarkatet, den kvinnoförtryckande könsmaktsordning som berövar kvinnor deras mänskliga rättigheter. Patriarkatet är ett system av sociala strukturer som innebär mäns kontroll över kvinnors liv. Mannen betraktas som norm, kvinnan som avvikelse.

8:2 Kvinnoförtrycket förekommer både öppet och dolt, medvetet och omedvetet. Det utövas i strid med lagstiftning, men också fullt lagligt, direkt eller indirekt. Det patriarkala maktmönstret genomsyrar förhållandet mellan könen på alla områden, i familjen såväl som i statsapparaten, i myndighetsutövning och i de politiska församlingarna. Det återuppstår i ständigt nya former.

8:3 Patriarkatet har sin egen materiella bas i reproduktionen. Makten utövas genom kontroll av kvinnors sexualitet och barnafödande. Det kontrollerar därigenom även kvinnors arbete i familj och samhälle. I arbetsdelningen mellan könen framträder detta tydligt. Det vill säga, varför kvinnor och män gör olika saker, arbetar med olika uppgifter och befinner sig på olika nivåer.

Det patriarkala maktutövandet får livsavgörande konsekvenser för kvinnorna. Dels hindras de från att få del av viktiga produktionsresurser med vad det innebär av möjligheter till egen försörjning och självständigt liv, dels berövas de rätten till sin kropp.

8:4 Kampen för kvinnors rättigheter har gett viktiga resultat. Mäns överordning och kvinnors underordning är ingen naturlag. Feminismen ger argument och redskap för den särskilda kvinnokamp som måste föras för att patriarkatets makt ska kunna brytas. Denna kamp förs inom politiken och arbetslivet, men också i privatlivet.

8:5 Männerna måste solidariskt stödja kvinnorna i deras kamp för frigörelse även om det i vissa avseenden går ut över det snäva egenintresset. Manssamhället är ett hinder för verklig frigörelse även för männen. Ett i grunden jämlikt samhälle gör både män och kvinnor friare.

9. SEXUELLT LIKABERÄTTIGANDE

9:1 Sexualiteten är en källa till livsglädje och lust. Homosexuella och heterosexuella uttryck ska ges samma värde. Vänsterpartiet deltar i kampen för sexuellt likaberättigande. Vi bekämpar sexuellt förtryckande institutioner och sedvänjor. Det är inte samhällets uppgift att peka ut vilken samlevnadsform eller vilken sexuell läggning som är att föredra. Homosexuella ska ha samma möjligheter som heterosexuella att adoptera barn.

9:2 Det sexualiserade våld som utövas av män mot kvinnor och barn över hela världen, liksom våld mot homosexuella, återspeglar och upprätthåller den manliga maktstrukturen, också i Sverige. Inte ens när denna brottslighet förs fram i ljuset kan offren vara säkra på att få stöd av samhället. Våldet mot kvinnor och barn har exploaterats av porrindustrin, som blivit en vinstgivande kapitalistisk storindustri. Vårdspornografi måste helt förbjudas.

9:3 Vi bekämpar porrindustrin, vars bildflöde förmedlar förakt och manlig dominans. Pornografi och prostitution är besläktade fenomen. De blottlägger båda grundläggande strukturer i samhället som ytterst handlar om ojämna maktrelationer mellan könen. Vi välkomnar kriminaliseringen av de prostituerades kunder. En sådan lag kan inte ensamt utrota prostitutionen, men samhället markerar sin syn på könsköp. Vi arbetar för ett samhälle där det inte finns en grogrund för prostitution. Vi stödjer kvinnohus, kvinno- och mansjourer, liksom de organisationer som motarbetar kvinnlig könsstympning och barngifte. Vi kräver också ökat stöd åt sexuellt utnyttjade barn. Lagen mot barnpornografi är ett steg i rätt riktning. Kamp mot kvinnomisshandel, pornografi och prostitution måste också bli en mansfråga.

10. VÅR MILJÖ

10:1 Människan är en del av naturen. Hon är beroende av naturens resurser, dess artrikedom och dess olika kretslopp. Genom att värna om naturens livgivande processer kan människan underhålla sina egna livsbetingelser. Uttaget av jordskorpan icke förnybara resurser måste minimeras.

Utsläppen och spridningen av ämnen som naturen inte kan bryta ned ska helt upphöra. De fysiska förutsättningarna för naturens kretslopp måste bevaras. "Vi ska leva på räntan och inte tära på kapitalet".

10:2 Tillväxtekonomiernas blinda satsningar på massiv kvantitativ tillväxt, en blind tro på teknikens och vetenskapens möjligheter leder till ekologiska katastrofer. Den kapitalistiska ideologins krav på växande vinster och ökad materiell tillväxt är överordnad hänsynen till naturen. Den ständigt ökade resurs- och energiförbrukningen har lett fram till den globala miljökrisen. Den orättvisa världsordningen har bidragit till en växande klyfta mellan den rika delen av världen med överkonsumtion av materiella ting och den fattiga, vars grundläggande behov ej tillgodoses.

10:3 Vår livsmiljö kräver idag mycket kraftfulla ingrepp mot resursslöseri och spridande av

föreningar. Vi måste helt ändra inriktning på vårt sätt att leva. De rika länderna är ansvariga för huvuddelen av miljöförstöringen och konsumerar större delen av jordens resurser. Därför är det i dessa länder som ansvaret ligger för en omställning av produktions- och konsumtionsmönster. Parallellt måste utvecklande och överföring av resurssnål teknik till de fattiga länderna ske. Utvecklingen mot kretsloppsbaseade samhällen måste ske globalt. Miljöproblemen bekämpas effektivast tillsammans med en kamp för demokrati, ekonomisk och social rättvisa.

10.4 Miljöproblem på arbetsplatserna drabbar inte alla, så som exempelvis luftföreningar gör. Därför blir de också ofta förbisedda i miljöpolitiken. Det är viktigt att arbetet inte skadar den fysiska och psykiska hälsan. De anställda på varje arbetsplats ska ha det avgörande inflytandet över sin arbetsmiljö. Den rättsliga behandlingen av arbetsskadade måste ske snabbare än idag, bevisbördan måste alltid ligga på arbetsgivaren.

10.5 Den fysiska samhällsplaneringen ska ha sin utgångspunkt i miljöanpassning av all markanvändning oavsett om det gäller stadskärnor, glesbygd eller annan mark. För att uppnå de miljömål som beslutats är en radikal minskning av den fossilbränslebaserade trafiken avgörande. Planering av isolerade stormarknader långt från bostadsområden ska stoppas. Trafikpolitiken ska främja energisnål och miljövänlig kollektivtrafik. I stadskärnorna ska personbiltrafik i princip förbjudas. Undantag ska göras för handikappfordon och varutransporter.

10.6 Naturvårdspolitiken ska bevara den biologiska mångfalden genom att skydda djur och växter, den orörda naturen och människans landskap. Sveriges stora unika vildmarksområden, inklusive de fjällnära skogarna och de outbyggda älvarna, ska skyddas mot exploatering och lämnas orörda. Skyddet av gammelskogar, ängar och våtmarker har mycket stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden. Allemansrätten måste bevaras.

10.7 Energifrågorna spelar en nyckelroll. Vi måste upphöra med att använda bränslen som allvarligt skadar vår livsmiljö. Kärnkraften hotar med katastrofer, miljöförstöring vid uranbrytning och olösta avfallsproblem. Kärnkraften måste därför avvecklas innan år 2010. Vi ska använda och utveckla miljövänliga, förnybara energikällor. Storskaliga lösningar kan kombineras med mindre anläggningar som bygger på lokal energiförsörjning. Energiförbrukningen ska minska genom hushållning, miljöanpassad infrastruktur, energisnål teknik och en aktiv pris- och avgiftspolitik. Transportpolitiken måste förändras i riktning mot att transporterna alltid ska bära sina egna kostnader.

10.8 Jordbrukspolitiken ska gynna ekologiskt anpassad odling och långsiktigt bevara jordens produktionsförmåga. Import och användning av konstgödsel ska förbjudas.

Det är önskvärt att minska köttproduktionen bland annat mot bakgrund av de negativa effekter i form av kväveutsläpp och energiförbrukning som den medför. En minskad köttkonsumtion ökar förutsättningarna för att föda jordens växande befolkning.

Plågsamma djurförsök måste avskaffas och ersättas av laboratoriebaseade tekniker. All djuruppfödning måste utgå från djurens naturliga beteenden. All djurhållning ska utgå från att djur är kännande varelser, som har rätt till ett gott liv.

10.9 Som miljömedvetna konsument kan vi förändra vårt eget livsmönster. Ekonomiska skäl är dock ett hinder för många att kunna handla miljömedvetet, i och med att ekologiskt producerade varor ofta är dyrare än andra varor som inte bär sina egna miljökostnader både vad gäller transporter, övergödning och förorenande utsläpp. Genom modern miljöteknik kan industriprocesser förbättras så att de uppfyller högt ställda krav på resurshushållning, återanvändning och god arbetsmiljö. Det räcker dock inte med marknadsincitament, vissa varor och produktionsätt måste förbjudas. Dit hör bestrålade och genmanipulerade livsmedel. Märkning med ursprungsland ska vara obligatoriskt, liksom begripliga innehållsdeklarationer.

10.10 Miljökraven kan komma i konflikt med andra politiska mål och värderingar som full sysselsättning, lokalt självbestämmande och nationell suveränitet. Ständig tillväxt som motor i ekonomin måste stoppas och kvalitativa målbegrepp sättas i dess ställe.

Miljökraven kan också komma i konflikt med EU:s lagar, beslut och målsättningar. I sådana konflikter ska hänsynen till långsiktigt hållbar och internationellt solidarisk utveckling vara avgörande. Naturen känner inga nationella gränser, och många miljöproblem måste lösas i internationellt samarbete. Varje land måste också ha en obegränsad rätt att införa restriktiva lagar och straffskatter på ämnen och produkter som bedöms vara skadliga för människan och miljön. Import och export av miljögifter och avfall ska förbjudas.

11. TEKNIK OCH FORSKNING

11:1 Den vetenskapliga utvecklingen har ökat produktiviteten i det mänskliga arbetet. Den ökade produktiviteten skulle kunna leda till generell arbetstidsförkortning, bättre arbetsmiljö och ett arbetsliv med stimulerande arbetsuppgifter. Men då måste de arbetande själva erövra makten över teknologins utveckling och användning. Vid introduktion av ny teknik i arbetslivet, i skolan och i resten av samhället är det viktigt att det sker på ett sådant sätt att många får tillgång till den. Kunskapsklyftorna måste minska istället för att öka ytterligare. Man måste också vara medveten om att teknik bara är ett redskap, inget självändamål.

11:2 Den destruktiva utveckling för miljön som tekniken bidragit till måste brytas. Modern teknik ska tas i bruk för att reparera vad vi redan förstört och för att möjliggöra en ansvarig produktion och konsumtion på naturens villkor.

11:3 Den vetenskapliga utvecklingen har givit upphov till ny teknik som revolutionerat människors liv. Utvecklingen har för många inneburit stora framsteg ifråga om välfärd och trygghet, men lämnat många utanför.

11:4 Vänsterpartiet har en positiv syn på teknik och vetenskap. Men vi är medvetna om de stora problem som hänger samman med missbruket av kunskap. Det mest påtagliga exemplet är den militära användningen av mänskligt kunnande.

11:5 Vänsterpartiet stöder principen om grundforskningens frihet, men frågan om hur teknik ska utvecklas och användas är politisk. Det är därför väsentligt att ha en stor andel offentligt finansierad forskning som är oberoende av tillfälliga trender och av näringslivets bedömningar av vad som kortsiktigt gynnar deras konkurrenskraft. Hur teknik och andra forskningsresultat ska tillämpas och utvecklas är frågor av politisk vikt.

11:6 Ekonomins internationalisering har tillsammans med teknikens utveckling gett de transnationella bolagen nya maktmedel. Beslut flyttas långt från dem som berörs. Svaret måste bli fackligt samarbete i syfte att erövra makten från det transnationella kapitalet. Den avancerade tekniken kan möjliggöra ett ansvarigt demokratiskt beslutsfattande också inom ett internationaliserat näringsliv.

11:7 Ny medicinsk teknik ger löfte om en minskad omfattning av de vanliga folksjukdomarna.

Samtidigt är många av dess möjliga tillämpningar djupt kontroversiella. Lagstiftningen ska avgöra vilka som ska tillåtas bli verklighet. Vid tillämpningen av bioteknik på växter och djur ska krävas säkra bevis för att de biologiska processerna inte skadas. Klara etiska regler behövs för att undvika att djur åsamkas lidanden. Genterapi kan bli ett verksamt medel när det gäller att bota vissa sjukdomar, men ingrepp som ger förändringar som går i arv kan inte tillåtas.

11:8 Frågor om hur mänskligheten ska hantera ny teknik kan framstå som svåra. De avgörs nu i slutna direktionsrum och i en otillgänglig forskarvärld. De blir emellertid allt mera livsavgörande. Därför måste de bli föremål för allmänhetens insyn och avgöras genom demokratiska beslut.

12. UTBILDNING

12:1 Utbildningssystemet (från förskola till högskola) spelar en central roll i samhället. Dess funktion är sammansatt. Människor sorteras och förbereds för sina kommande uppgifter i klassamhället. Men utbildningen kan också göras till ett verktyg för personlig utveckling, demokratisering, jämställdhet och minskning av klassklyftorna.

Vänsterpartiet vill ha ett demokratiskt utbildningssystem, där alla människors möjligheter tas tillvara, och som aktivt motverkar klass- och könsskillnaderna i samhället.

Förskolan utgör det första steget i utbildningssystemet. Den ska erbjudas alla barn oavsett föräldrars behov av tillsyn för sina barn.

Skolan skall vara betygsfri och kostnadsfri. Den skall ge likvärdig utbildning oavsett bostadsort, kön eller etnisk tillhörighet.

12:2 Hela utbildningssystemet måste ta hänsyn till att studerande har olika förutsättningar genom social bakgrund, kön och kulturell tillhörighet. Resurserna måste fördelas efter behov. Därför ska utbildningen drivas i gemensam offentlig regi. Staten och kommunen skall garantera kvaliteten på såväl undervisning som arbetsmiljö. Vänsterpartiet vänder sig mot ett utbildningssystem där privata vinstintressen får råda. Detta innebär inte att vi ställer oss avvisande till initiativ att forma metodiskt alternativa utbildningar som kan ge nya fruktbara impulser till hela utbildningssystemet.

12:3 Under en lång tid har förskola och skola utarmats genom större barngrupper och klasser, samtidigt som personaltätheten minskat. Detta har lett till en märkbart ökad utslagning av elever från redan tidigare utsatta grupper. Människor med bättre förutsättningar väljer i högre grad att sätta sina barn i kooperativa och privata utbildningar. Utbildningsklyftorna ökar och hela utbildningssystemets möjlighet att fullfölja de politiskt ställda målen motverkas. Därför är en kraftig ökning av resurserna

till utbildningssystemet nödvändig. Detta är en central uppgift för arbetarrörelsen och vänsterpartiet. 12:4 Skolan ska ge praktiska erfarenheter av samarbete och demokratiska arbetsformer. Elevernas eget inflytande över och ansvar för sin egen utbildning och arbetssituation måste stärkas. Skolelever är aktiva och skapande. Deras eget kunskapsökande ska stå i centrum för verksamheten i skolan. Estetiska, praktiska och teoretiska ämnen är alla lika betydelsefulla för att ungdomarna lämnar skolan som kunniga och självständigt tänkande individer.

Skolan ska fostra till jämlikhet och solidaritet både i den nära omgivningen och i världen. Den ska fungera som mötesplats och centrum för lokalsamhällets föreningsliv och kultur, samtidigt som den ger ett vidgat internationellt perspektiv.

Funktionshindrade och sjuka barns rätt till undervisning ska garanteras, liksom de förståndshandikappades rätt till kvalitativ, adekvat utbildning. Barn med andra språk än svenska som modersmål skall ha rätt till

modersmålsundervisning, studiehandledning och svenska som andraspråk, med aktiv tvåspråkighet som mål. Rasism ska motverkas. Barn med behov av särskilt stöd ska ha tillgång till kompetent elevvårdspersonal. Skolan ska ge självförtroende, så att dess vardag präglas av trygghet och ordning och att könsdiskriminering och mobbning hindras på ett tidigt stadium.

12:5 Alla ska ha rätt till en bred utbildning för att kunna leva ett rikt liv och kunna fortsätta inom utbildningssystemet. Den sociala snedrekryteringen till högskolan måste brytas. Viktiga faktorer är högskolans tillgänglighet och en skola som inte osynliggör olika grupper i samhället.

En annan viktig del i denna strävan är att studielön införs. Även studenter med barn skall kunna ha råd att slutföra sina studier.

12:6 I ett snabbt föränderligt samhälle skall alla ha rätt till återkommande utbildning. Detta kan ske i den kommunala vuxenutbildningen och på högskolan. Vi vill också fortsätta stödja den folkbildningstradition som länge varit en viktig del av arbetarrörelsens och fackföreningsrörelsens verksamhet. Generöst stöd till studieförbund och folkhögskolor ger många människor möjlighet att ta igen vad de tidigare i livet har gått miste om.

13. KULTUR OCH MEDIA

13:1 Ett klassamhälle kan inte bestå utan att människor åtminstone passivt accepterar detta samhälles maktförhållanden. Detta samförstånd skapas genom ideologin, som i olika samhällen tar sig olika uttryck och skapas på olika sätt. I vårt samhälle samverkar en mängd olika medel för ideologiproduktion; utbildning, kultur, massmedia osv. Ideologiproduktionen är i regel inte medvetet styrd, men dess funktion är att skapa ett samhälle där de rådande maktförhållandena inte ifrågasätts på allvar.

13:2 Kampen för ett socialistiskt samhälle är till stor del en kamp om vårt samhälles ideologi. Genom kultur, forskning, utbildning och debatt som frigör sig från beroendet av stat och kapital, kan förutsättningar för ett kritiskt ifrågasättande av gällande "sanningar" och rådande maktförhållanden skapas.

13:3 Kulturen är både ett mål i sig och ett medel. Skapandet är ett grundläggande mänskligt behov. Kulturens fria växt och livskraft är också en betingelse för ett gott samhälle.

13:4 Vänsterpartiet vill uppmuntra många olika former av kultur som skapar gemenskap och ger uttryck för människors känslor. Vi stödjer såväl amatörkulturen som den professionella kulturen. Det är viktigt att dessa två kulturer ges möjlighet att mötas och utvecklas i ett nära och praktiskt samarbete.

13:5 Genom människans skapande förmåga utformas kulturer i varje samhälle. Människors förflyttningar har givit upphov till mångkulturella samhällen. I Sverige har de senaste årtiondenas invandring förstärkt denna utveckling.

13:6 Alla har rätt till kunskap om sin egen historia, sin hembygd och sitt språk. En sådan kunskap bidrar till att motverka rotlöshet och alienation. Lika viktigt är att förstå och lära av andra människor och andra kulturer. En god kulturpolitik strävar aktivt mot att tillgodose behov och intressen för människor med olika etnisk och kulturell bakgrund så att alla samhällets invånare ska finnas med på alla nivåer i det kulturella och det offentliga livet.

13:7 En öppen offentlig diskussion där olika åsikter kan brytas mot varandra är avgörande för demokratin. Kapitalismens marknadsmekanismer hotar mångfalden i åsiktsbildning och åsiktsspridning. Det är därför viktigt att slå vakt om offentliga arenor där folkrörelserna har stort inflytande. Biblioteken måste skyddas och utvecklas. Vänsterpartiet slår vakt om public service-kanalerna i etermedia. Dessa ska vara reklamfria. För att upprätthålla en mångfald bland tidningar

och tidskrifter verkar partiet för en lagstiftning som begränsar ägarkoncentrationen i media. Ett annat medel för mångfald är det statliga presstödet.

13:8 Vänstern har under de senaste decennierna tvingats på ideologisk defensiv. Det är nödvändigt att utmana det borgerliga tankemonopolet. Att skapa, försvara och utveckla publikationer som drivs i enlighet med en folkrörelsetradition är därför en strategiskt betydelsefull uppgift för vänsterpartiet.

14. VÅR VÄRLD

14:1 Kapitalismen har alltid haft en gränsöverskridande karaktär. I vår tid har den utvecklats till ett sammanhängande globalt system, samtidigt som världen indelas i övernationella stormaktsblock som slåss mot varandra om att hitta nya marknader. De växande globala orättvisorna utgör ett ständigt hot mot världsfreden.

14:2 Liberaliseringen av världsekonomin har under de senaste decennierna förstärkt ojämlikheterna i makt och resurser. De ekonomiska klyftorna mellan människor har ökat såväl inom rika och fattiga länder som mellan dessa länder. Idag är fler människor än någonsin fattiga.

14:3 En bidragande orsak till de växande klyftorna är en medveten politik som förts under ledning av USA. Västvärldens länder har, genom att använda sig av IMF (internationella valutafonden) och Världsbanken, lyckats utnyttja de fattiga ländernas skuldkris till att knyta upp dessa länders politik och ekonomi till Västs intressen. Detta har i många länder resulterat i massarbetslöshet, ökad fattigdom och sociala nedskärningar, vilka drabbat kvinnor särskilt hårt. En avskrivning av de fattiga ländernas skulder är en förutsättning för hållbar utveckling i dessa länder.

14:4 Försök från enskilda länder att bryta det nykoloniala beroendet och föra en politik i folkets intresse bemöts oftast med stormaktsarrogans, ekonomisk och politisk isolering och ytterst med militärt våld. USA och Nato har efter Sovjetunionens fall flyttat fram sina positioner som världspolis, bland annat efter två fullskaliga krig mot Irak och Jugoslavien. Det militära hotet från den rika mot den fattiga världen har skärpts. Det kalla krigets spänning mellan öst och väst har förbytts i en ny spänning i världen där flera regionala stormakter i tredje världen skaffat sig egna kärnvapen. Det stöd som många länder i tredje världen erhöll av östblocket innebar att de kunde stå fria från kapitalismens utsugning, men innebar samtidigt en politisk underkastelse och beroende av öst.

14:5 Den nya informationstekniken har givit finanskapitalet ökade maktmöjligheter. De enskilda staternas demokrati och självständighet undergrävs av ett spekulativt finanskapital som blixtnabbt förflyttar sig över gränserna med hjälp av informationsteknik. Men informationstekniken används även konstruktivt av motmakter såsom miljörörelsen, solidaritetsrörelsen och människorättsorganisationer för att motverka den internationella rovdriften på människor och miljö. Tillgången till den nya informationstekniken är dock ojämnt fördelad och många människor och organisationer i Syd marginaliseras i denna utvecklingen.

14:6 De rikas resursförbrukande levnadssätt är huvudorsaken till de miljöproblem vi lever med idag. Utanför överflödssamhällena står några miljarder av jordens "medelklass" och försöker följa oss i spåren med masskonsumtion, massbilism och massförstörelse som resultat. Vi i den rika världen måste i grunden ändra våra levnadsmönster. Regeringar och rörelser i Syd har också ett ansvar för att öka förståelsen för miljöproblemen och ändra den negativa utveckling som pågår.

14:7 De rika ländernas plundring av tredje världens råvaror och arbetskraft bidrar till fattigdom, krig, politiskt förtryck och miljöförstöring. Detta leder till växande flyktingströmmar. Majoriteten av flyktingarna finns i de fattiga länderna, de flesta är kvinnor och barn. Bara ett fåtal av flyktingarna kommer till de rika länderna i Europa.

14:8 Sverige är ett mångkulturellt samhälle. Var åttonde svensk har invandrat och de flesta av oss har invandrare bland sina förfäder. Många har kommit som arbetssökande, andra som flyktingar. Denna mångfald är en nödvändig resurs för samhällsutveckling. Som en naturlig följd vill vänsterpartiet arbeta för att Sverige godkänner dubbelt medborgarskap.

Vi är för en generös tolkning och tillämpning av FN:s flyktingkonvention. Flyktingmottagningen bör avbyråkratiseras, väntetiderna för arbets- och uppehållstillstånd bör radikalt förkortas, flyktingarnas egna resurser bör tas tillvara på ett bättre sätt och vanliga medborgare bör engageras i mottagningsprocessen. Vi är för en reglerad invandring för att motverka konflikter och dåliga mottagningsvillkor, men i nödsituationer måste vi vara beredda att visa den solidaritet som situationen kräver.

14:9 Det globala kapitalistiska systemet förstärks av patriarkala strukturer och slår därmed särskilt hårt mot kvinnor och barn. Miljoner dör i förtid på grund av hårt arbete, brist på mat och medicin

och av brist på vård. Många tvingas in i den globala sexindustrin.

14:10 Vänsterpartiet hävdar att en demokratisk kontroll genom politiskt valda organ behövs mer än någonsin för att kontrollera de ekonomiska krafterna. Vår främsta uppgift inför det nya millenniet är att stärka människors möjlighet att organisera sig för att tillvarata sina rättigheter och förändra det samhälle de lever i. Det internationalistiska perspektivet måste stärkas i människors kamp i progressiva partier, i folkrörelser och i fackföreningar.

I vissa fall när social och politisk kamp möts med våld och förtryck kan motståndet övergå till väpnad kamp. Vänsterpartiet anser att detta kan vara berättigat och arbetar mot imperialism och för internationell solidaritet med alla förtryckta folk.

14:11 Ett medel i kampen för en rättvis världsordning är internationellt samarbete och bistånd. Bistånd måste ges från rika till fattiga länder utan egenlyttiga förbehåll. Betydligt viktigare är dock att u-ländernas skulder avskrivs. Mottagarländerna måste själva få utforma sin ekonomiska politik. Regeringen måste på ett bättre sätt än idag efterleva de beslutade biståndsmålen. Vänsterpartiet menar att Sverige ska vara ett föregångsland och återställa biståndet till en procent av BNI. Det krävs en rättvis handelspolitik. Fri världshandel förutsätter jämlikhet i termer av makt och information samt relativt välfungerande marknader. Detta existerar inte idag och kommer att ta lång tid att uppnå. Frihandel kan innebära både hot och möjligheter för de fattiga länderna. Det är ett allvarligt hot när de rika länderna tillämpar en protektionistisk handelspolitik, men utnyttjar sin makt för att kräva frihandel av de fattiga länderna. Detta är vad som sker i dagens imperialistiska världsekonomi.

Frihandel kan dock vara en möjlighet om alla länder gemensamt skulle införa en frihandelsinriktad handelspolitik. Vänsterpartiet kräver ett stopp för kraven på ensidiga frihandelsåtgärder i de fattiga länderna.

De internationella handelsavtalen ska ge länder rätt att kompensera sig för subventionerade importvaror. Målet är också att transporterna ska betala sina egna miljökostnader, vilket skulle gynna en ökad lokal och regional livsmedelsproduktion.

14:12 Warszawapaktens upplösning skapade förutsättningar för en avspänningspolitik. Men istället för nedrustning byggs nu den militära strukturen ut genom NATO:s expansion och USA stärker sin ställning som ledande supermakt, inte minst genom sin militärtekniska övermakt.

Vänsterpartiet motsätter sig NATO:s expansiva ambitioner. Vi verkar för militäralliansernas upplösning och motsätter oss indirekt (till exempel PFF) och direkt medlemskap i NATO. Vi anser att Sverige bör gå före med en radikal militär nedrustning, förbud mot vapenexport och omställning av vapenindustrin till civil produktion. Vi kräver ett omedelbart stopp för tillverkning och försäljning av minor. Vi arbetar även för en kärnvapenfri zon i Europa. Slutmålet som vårt parti sedan begynnelsen ställt upp är en värld utan vapen.

14:13 Vänsterpartiet arbetar för ett svenskt utträde ur EU. Den europeiska unionen grundas på att marknadskrafternas fria rörlighet överordnas sociala och miljömässiga mål. Det innebär också att medlemsländernas nationella självbestämmande till stor del upphävs till förmån för en odemokratisk och byråkratisk maktapparat i EU. Den utveckling som lett till bildandet av EU har styrts av de transnationella bolagens behov av tillväxt.

14:14 Vi vill att Sverige ska vara ett aktivt och pådrivande land i olika former av internationellt samarbete. Internationellt samarbete är förutsättningen för att lösa många av vår jords gemensamma problem. Vi vill att Sverige ska föra en självständig utrikespolitik på alla områden och vi motsätter oss att svensk utrikespolitik underordnas EU.

14:15 Det internationella samarbetet får inte koncentreras enbart till Europa. De flesta stora utmaningar finns i andra delar av världen. För samarbetet i Europa är alleuropeiska organisationer och lösningar, där alla stater kan delta, viktigast. Vi vill utveckla organisationer som den Europeiska säkerhetsorganisationen, Europarådet och det alleuropeiska miljöarbetet.

14:16 FN är trots sina fel och brister, den enda världsomspännande organisationen som kan stå som danare av en ny internationell rättsordning byggd på hållbar utveckling, rättvis fördelning av jordens resurser, rättvis handel och en demokratisk samhällsordning. Men FN måste demokratiseras för att kunna fylla denna funktion och stormakternas dominerande ställning måste brytas. Det kalla krigets slut skapade förutsättningar för global nedrustning under FN:s ledning. Den möjligheten förverkligades inte. Istället har USA stärkt sin ställning som självutnämnd världspolis i kraft av sin position som världens enda supermakt.

Vänsterpartiet menar att en demokratisering av FN förutsätter att vetorätten avskaffas och att

Säkerhetsrådets sammansättning blir representativ för världens nationer.

14:17 Det mellanstatliga samarbetet mellan nationer, där varje land väljer vad man vill ansluta sig till, är den bästa demokratiska modellen för merparten av det internationella samarbetet. I vissa frågor kan internationellt samarbete förstärkas genom överstatliga beslut där man använder andra beslutsformer än enhällighet. Det kan exempelvis gälla vissa gränsöverskridande miljöproblem, mänskliga rättigheter, fred och säkerhet eller den globala valutaspekulationen. För att sådana överstatliga beslut ska kunna fattas krävs att det görs under öppna och demokratiska former, att besluten inte hindrar en mer progressiv nationell lagstiftning och att besluten är tydligt avgränsade till vissa bestämda områden. En långt driven överstatlighet kan leda till centralism, främlingskap och bristande demokrati, det är EU exempel på. Därför ska utgångspunkten i Sveriges internationella arbete alltid vara förankringen för politiken i vår folkvalda riksdag.

15. VÅRT PARTI

15:1 Vänsterpartiet organiserar människor som vill verka för vår politik, vilket bland annat innebär kamp för ökad rättvisa, jämställdhet, jämlikhet, bättre miljö, internationell solidaritet och utvidgad demokrati. Detta innebär krav på grundläggande samhällsförändringar.

15:2 Vårt parti grundades som Sveriges Socialdemokratiska Vänsterparti 1917, före den ryska revolutionen. Dess rötter fanns i den arbetarrörelse, som växte fram under industrikapitalismens uppkomst. Kravet på fördjupad demokrati i både samhälle och parti präglade vårt första program. Allmän och lika rösträtt för både kvinnor och män var dess första krav. Fullständiga demokratiska fri- och rättigheter i övrigt kom därefter. Partiet var internationalistiskt.

15:3 Mellan 1919 och 1943 var partiet en sektion av Kommunistiska internationalesen. Det hade förpliktat sig att följa dess beslut, som i sin tur följde Sovjetunionens utrikespolitik. Det ledde bland annat till att vår analys av omvärlden kom att präglas av det sovjetiska kommunistpartiet. Det innebar ett legitimerande av och stöd till politiska system med förtryck och brist på demokrati, som låg långt ifrån de ideal vi företrädde i Sverige. Det var ödesdigert för partiet. Under 1960-talet bröt partiet det gamla mönstret och slog in på en förnyelseprocess. Så småningom utvecklades vänsterpartiet till ett självständigt och i alla avseenden demokratiskt parti. Denna process var länge omstridd, vilket ledde till brytningar. Först efter Berlinmurens fall gjorde partiet en fullständig uppgörelse med sina historiska misstag.

15:4 Partiet har genom hela sin historia fört en envis kamp för rättvisa i det svenska samhället. Partiet och ungdomsförbundet, Ung Vänster, har också fört en envis kamp mot rasism, fascism och militarism. Det har ofta varit en föregångare när det gäller att ta initiativ till stora sociala reformer. Här har vi stolta traditioner att bygga vidare på. Under de senaste årtiondena har partiet också utvecklat en grön profil, främst uttryckt i dess kamp mot kärnkraften och för en samhällsomvandling som möjliggör ett ekologiskt hållbart samhälle.

15:5 Vi har självkritiska lärdomar att dra ur vår historia. Vår politik bygger därför inte på dogmer eller beroenden av utländska partier. Marxismen är partiets teoretiska bas, men måste behandlas som andra samhällsvetenskapliga teorier, det vill säga kritiskt och prövande.

15:6 Vi är ett socialistiskt och feministiskt parti. Vårt politiska arbete utgår från en analys av rådande maktförhållanden ur ett klass- och könsperspektiv. Den tanketradition som utgår från Marx är levande och kan utvecklas, breddas och fördjupas och vara ett fungerande redskap i den politiska och ekonomiska analysen. Kvinno- och miljörörelserna har tillfört partiet viktiga kunskaper och erfarenheter. Marxismen kan i förening med humanism, kretsloppstänkande och feministisk teori hjälpa oss att förstå den värld och det samhälle vi vill förändra.

16. VÄNSTERNS VÄG

16:1 Kampen för socialismen pågår i hela samhällslivet. I arbetslivet kämpar människor för demokrati och självstyre. I bostadsområden försöker man uppnå makt över sitt boende. I hemmet och samhällslivet arbetar män och kvinnor för en jämlik arbets- och maktfördelning. Medvetna och aktiva konsumenter bekämpar slit- och slängsamhället. Samtidigt utvecklas den kunskap och styrka som krävs för att människor ska kunna ta ansvar för sina egna liv, utan att tära på de resurser som kommande generationer ska få i arv. Ett samhälle med rättvisa, välfärd och demokrati är det bästa vi kan ge i arv till nästa generation.

16:2 För vänsterpartiet är den dagspolitiska kampen viktig. I riksdagen, landstingen och de kommunala församlingarna försöker vi bedriva ett konstruktivt och resultatriktat arbete för ökad rättvisa. Det arbetet medför ofta kompromisser för att uppnå majoritet tillsammans med andra partier.

16:3 Detta skymmer inte vår långsiktiga målsättning. Vi ser den dagspolitiska kampen som en oundgänglig del i den långsiktiga kampen för ett socialistiskt Sverige och för en solidarisk värld. Kampen måste föras med bredd, i samarbete med den övriga arbetarrörelsen, kvinnorörelsen, miljörelsen och solidaritetsrörelsen. Det är vår förmåga att mobilisera och organisera opinion som avgör om vi kan driva politiken åt vänster. En väl utvecklad utomparlamentarisk kamp är en förutsättning för framgång i det parlamentariska arbetet.

16:4 Politiken i Sverige domineras fortfarande av motsättningen mellan kapital och arbete. Vänsterpartiet har konsekvent försvarat de arbetandes intressen och verkat för rättvisa och solidaritet.

I dagens politik har även nya dimensioner tillkommit. Ett kvinnoperspektiv har fördjupat vår socialism. Överlevnads- och miljöfrågorna utgår från solidaritet med framtida generationer och kräver utveckling och nytänkande i vår politiska analys.

16:5 Klasskampen, kvinnokampen, internationalism och kampen för ett ekologiskt hållbart samhälle hänger samman. Utan global rättvisa får vi inte tillräckligt stöd för miljöpolitiken. Utan miljökraven kan vi inte samla stöd för en rättvisepolitik. Utan kvinnoperspektivet blir rättvisekampen försvagad och framtidsvisionerna ofullgångna.

16:6 Vi lever i en omvälvande historisk tid där den socialistiska vänstern behövs mer än någonsin. Vänsterpartiet vill verka för en demokratisk socialism, som omfattar hela samhället, och tillsammans med andra skapa en rättvis värld, fri från utsugning och förtryck. Vi vill se en värld, som är möjlig att bebo också för kommande generationer.